

Hoop en vertrouwen

maar ook een
gesloten boek

Inleiding

Hoe ervaren mensen de relevantie van de Bijbel, wanneer en waarom gaat de Bijbel open, en wat voor impact heeft dat op zijn lezers? Het Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap doet periodiek onderzoek naar deze en andere vragen rond de positie en de impact van de Bijbel. In 2022 is dit onderzoek voor het eerst niet alleen in Nederland maar ook in Vlaanderen uitgevoerd.

De resultaten stemmen enerzijds hoopvol: een aanzienlijk deel van de volwassen bevolking in beide landen ervaart de Bijbel als relevant. In Nederland is dit aandeel zowel procentueel als in absolute aantallen licht gestegen ten opzichte van 2017. Wie de Bijbel leest, ervaart dit vaak als hoopgevend en is gemotiveerd om naastenliefde te tonen en duurzame keuzes te maken.

Maar er ligt ook een uitdaging: meer dan driekwart van de Nederlandse bevolking leest niet of nauwelijks in de Bijbel, waaronder bijna de helft van de christenen. We lezen steeds meer alleen, en de behoefte aan hulpmiddelen groeit. 'Meer positieve aandacht voor de Bijbel in kerk en samenleving' is een breed gedeelde wens. Een uitdaging die het NBG graag aangaat, samen met organisaties en individuen in Nederland en Vlaanderen die de hoopvolle boodschap van de Bijbel willen delen.

Toelichting onderzoeksgroep

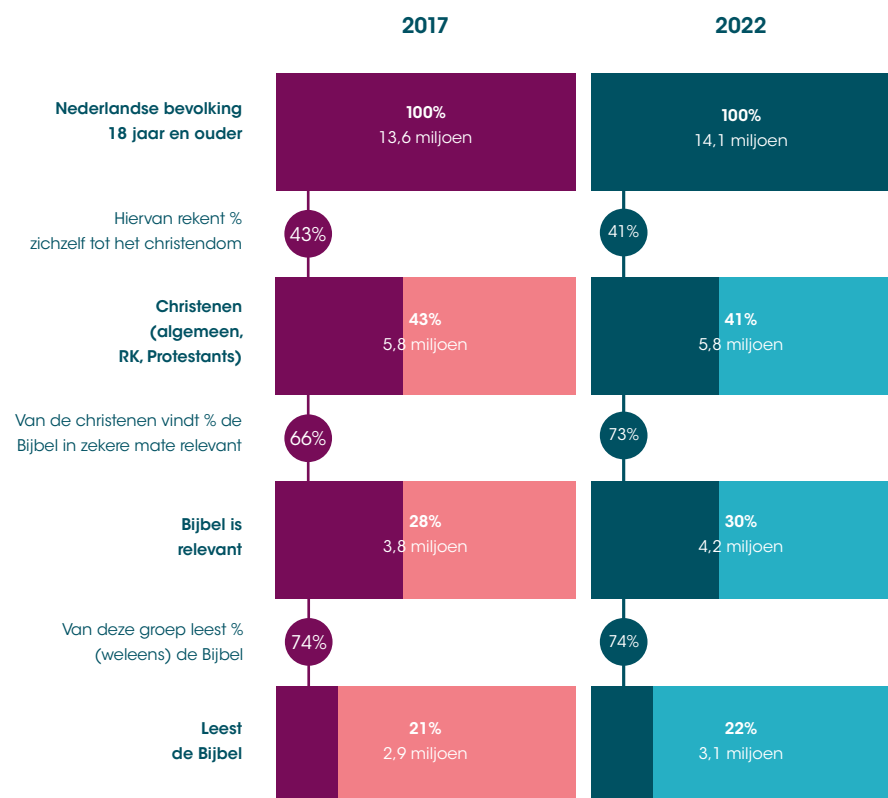
Het onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met Blauw Research, onder een representatieve steekproef van Nederlanders die zichzelf christen noemen én aangeven de Bijbel relevant te vinden. Het is dus geen één-op-één afspiegeling van het hele kerkelijke landschap, en geeft alleen beperkt inzicht in de houding en het gedrag van christenen voor wie de Bijbel niet relevant is.

Binnen de onderzoekspopulatie is onderscheid gemaakt tussen segmenten op basis van de omgang met de Bijbel: radicaal actief ('de Bijbel is Gods Woord/de absolute waarheid en ik lees hem regelmatig'), radicaal passief ('de Bijbel is Gods woord/de absolute waarheid, maar ik lees hem slechts sporadisch'), liberaal actief ('de Bijbel is een boek waar ik inspiratie en levenslessen uit haal en een leidraad voor mijn leven. Ik lees er regelmatig in'), liberaal passief ('de Bijbel is een boek met belangrijke levenslessen en mooie verhalen, maar ik lees hem slechts sporadisch') en lateraal ('de Bijbel is historisch en cultureel belangrijk en kan inspiratie bieden, maar ik lees hem zelden of nooit').

1. Kort en krachtig: Bijbelgebruik stabiel, vaker digitale editie

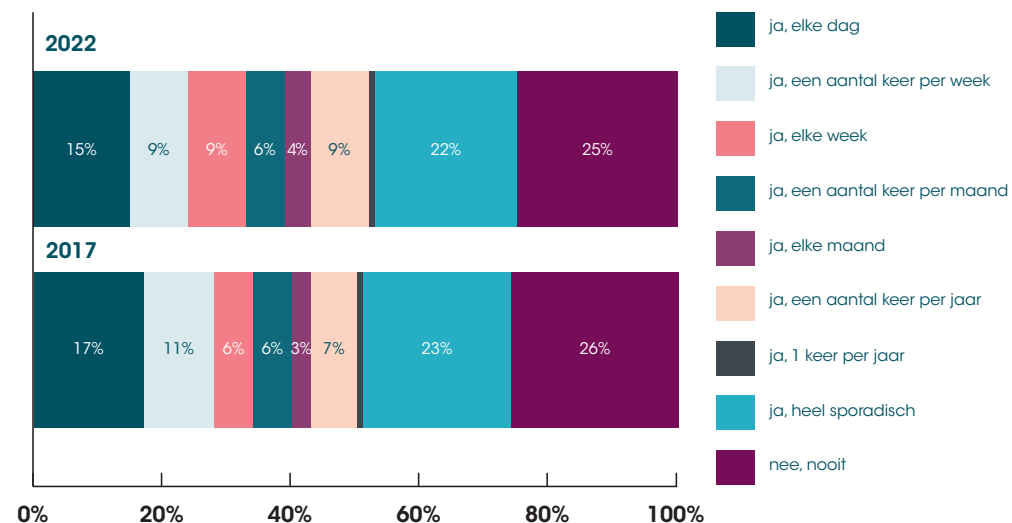
41% van de volwassen Nederlanders rekent zichzelf tot het christendom, een daling van 2% ten opzichte van 2017. De ervaren relevantie van de Bijbel is daarentegen licht gestegen: voor bijna een derde van de volwassen Nederlanders is de Bijbel relevant, en bijna een kwart leest er ook in.

1.1 Aantal volwassen Nederlanders dat de Bijbel relevant vindt en leest

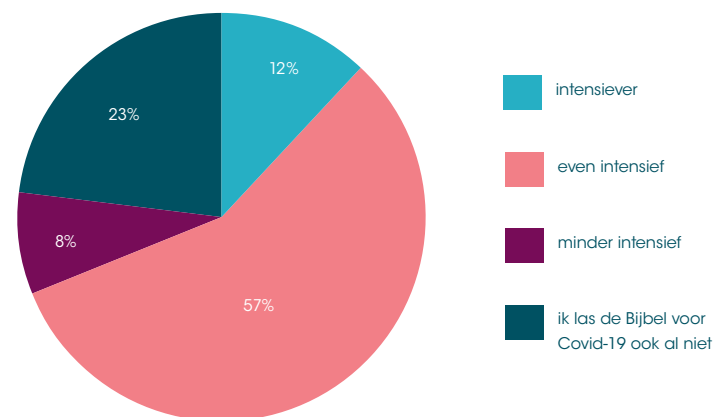

Van de christenen die de Bijbel relevant vinden (74%), leest 33% dagelijks of minimaal één keer per week, en ruim 50% minimaal 1 keer per jaar. Een kwart van deze groep leest de Bijbel niet. De relevantie van de Bijbel én het Bijbelgebruik laten daarmee een stabiel beeld zien, nadat tussen 1996 en 2017 wel sprake was van een significante afname.

1.2 Frequentie Bijbel lezen

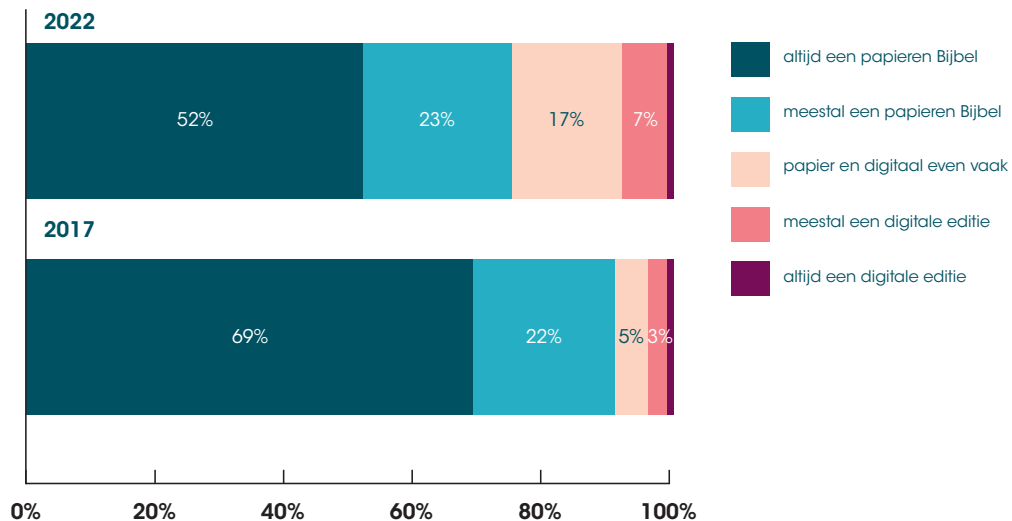
1.3 Pandemie en Bijbel lezen

De pandemie heeft voor de meeste mensen (80%) niet tot een verandering in leesgedrag geleid. Wel is het aandeel mensen dat intensiever is gaan lezen groter dan het aandeel dat dit minder intensief is gaan doen (12% tegenover 8%). Toch blijft de Bijbel voor bijna de helft van de christenen in Nederland een gesloten boek.

Het aantal mensen dat altijd of meestal een digitale editie van de Bijbel leest, of digitaal en print even vaak, is sterk gestegen: van minder dan 10% naar 25%. Toch leest 75% de Bijbel nog steeds het liefst op papier.

1.4 Gebruik papieren of digitale Bijbel

2. Het hoe en waarom van Bijbellezen anno 2022

Belangrijkste behoeften: geestelijke rust en kunnen vergeven

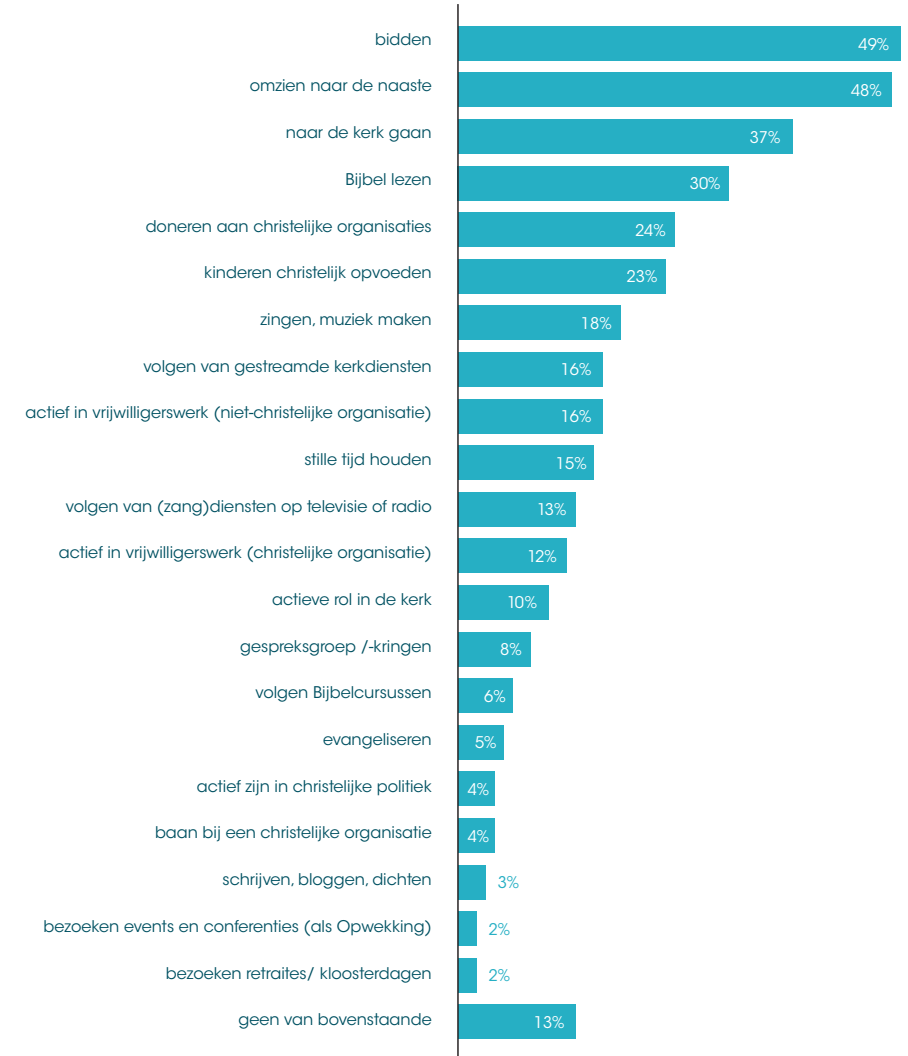
Aan de respondenten (dus christenen die de Bijbel relevant vinden) werd de vraag voorgelegd wat zij als belangrijkste behoefte in hun geloof ervaren. De grootste groep (17%) koos 'geestelijke rust vinden in een hectisch leven'. 'Een diepe relatie met God hebben' staat met 16% op de tweede plaats, waarbij dit vooral voor radicaal actieven de belangrijkste behoefte is. De wens 'dat christelijke normen en waarden meer onderdeel worden van de Nederlandse samenleving' komt op de derde plaats, maar is wel minder vaak gekozen dan in 2017. Daarentegen kozen opvallend veel mensen voor '(meer) mensen kunnen vergeven'. Vooral de groep laterale christenen voelt deze behoefte sterk.

2.1 Belangrijkste behoefte t.a.v. het geloof

Belangrijkste activiteiten: omzien naar de naaste en bidden

2.2 Activiteiten als christen Nederland

Voor christelijke Nederlanders die de Bijbel relevant vinden staan 'omzien naar de naaste' en 'bidden' bovenaan als activiteiten die ze met het geloof verbinden. Dit geldt trouwens ook voor de respondenten in Vlaanderen. 'Bijbellezers' komt in Nederland op de vierde plaats, na 'naar de kerk gaan'. Wie in de kerk actief is, levert vooral een praktische bijdrage, of is actief in het kinder- en jeugdwerk of vormingswerk.

Hoop, contact met God en levenslessen

2.3 Drivers bij het lezen van de Bijbel

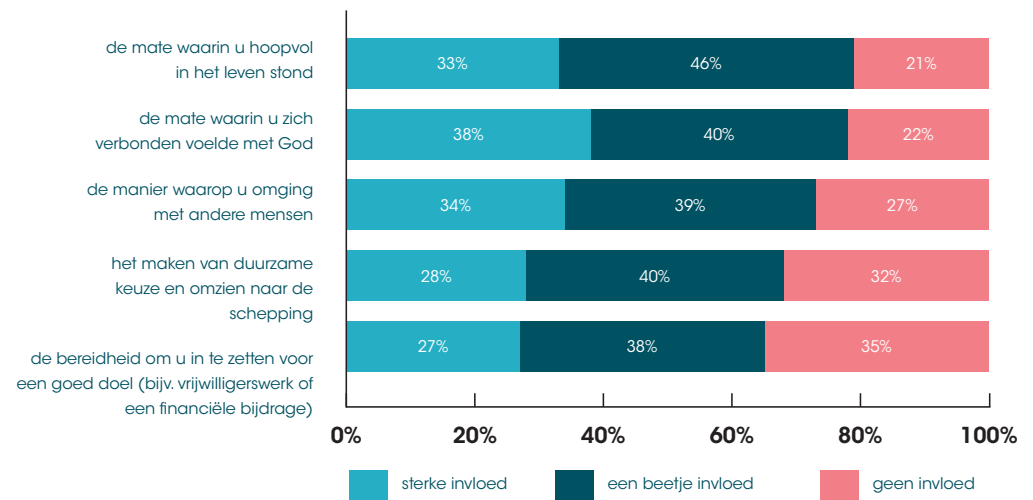
Als we kijken naar specifieke beweegredenen om de Bijbel te lezen, wordt 'geeft me hoop' het vaakst gekozen als belangrijkste motiverende factor. Dit geldt zowel voor lezers als voor (nog) niet-lezers.

Voor lezers is daarnaast het contact met God of het kennen van Jezus een belangrijke reden om de Bijbel open te slaan. Dit geldt met name voor de radicaal actieve groep. Andere groepen noemen ook vaak 'levenslessen' en 'de mooie verhalen' als motivatie. De belangrijkste reden waarom ook de actieve groepen soms minder lezen dan

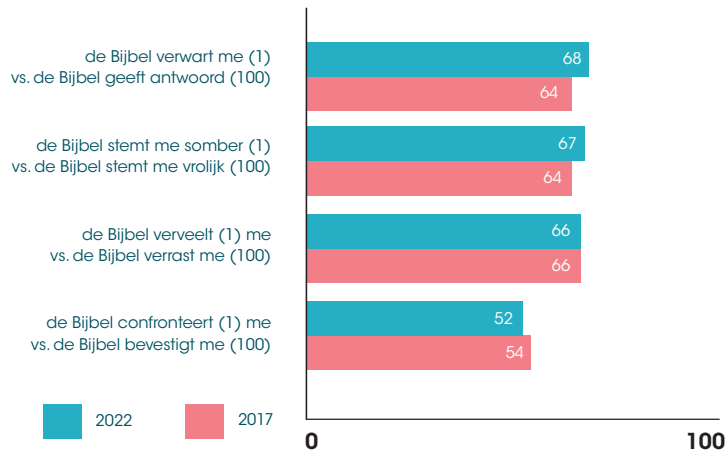
ze zouden willen, is tijdgebrek. Daarnaast worden de soms tegenstrijdige boodschap en moeite om de tekst te begrijpen als belangrijke drempels genoemd. Voor de niet-lezers is, naast 'geeft me hoop', de verwachting dat de Bijbel hen in bepaalde stemmingen helpt een belangrijke mogelijke reden om de Bijbel wél te gaan lezen. Ook de mooie verhalen kunnen een reden zijn. De belangrijkste redenen om de Bijbel niet te lezen zijn het gebrek aan aanleiding en het gevoel dat de Bijbel niet relevant is voor het eigen leven. Voor deze groep is de drempel dus niet een expliciet negatieve associatie of de ervaring dat de Bijbel moeilijk te begrijpen is. Dit komt vrij precies overeen met de resultaten in Vlaanderen. Een drempel die in Vlaanderen veel vaker genoemd wordt, is de overtuiging dat de Bijbel botst met wetenschappelijke inzichten.

Impact van de Bijbel

2.4 Invloed Bijbel op keuzes

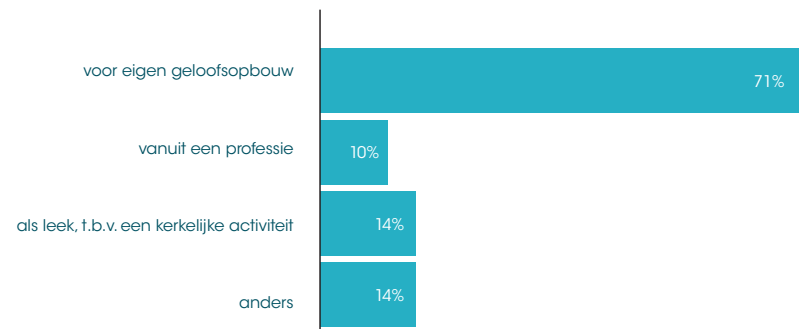
2.5 Wat doet de Bijbel met zijn lezers?

Wie wel in de Bijbel leest, ervaart over het algemeen ook de impact daarvan. 4 op de 5 lezers vinden de hoop die ze zoeken in de Bijbel en voelen zich verbonden met God door het lezen van de Bijbel. Ook op de omgang met andere mensen, het maken van duurzame keuzes en de bereidheid om zich in te zetten voor een goed doel heeft de Bijbel voor twee derde tot driekwart van de Bijbellezers een beetje of zelfs sterke invloed.

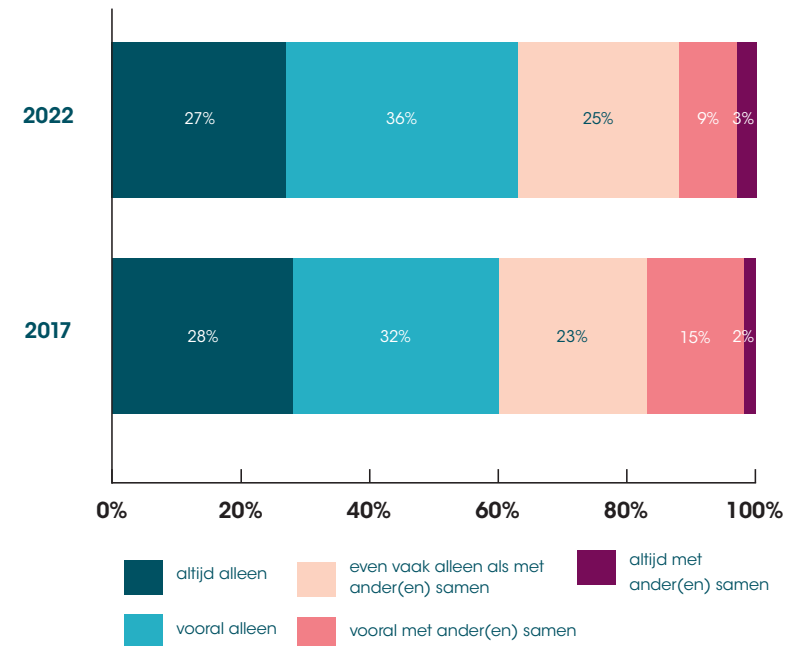
Wanneer, waarom en met wie gaat de Bijbel open?

2.6 Redenen voor het lezen van de Bijbel

Verreweg de meeste mensen (71%) lezen de Bijbel vooral voor hun eigen geloofsopbouw. Kerkelijke activiteiten of beroepsmatig Bijbelgebruik zijn samen goed voor een kwart van de antwoorden. Als concrete recente aanleiding voor het lezen van de Bijbel wordt vooral genoemd dat men iets wilde opzoeken (30%), dat men altijd op een vast moment de Bijbel leest (23%), of dat dit onderdeel uitmaakte van een kerkelijke activiteit. Ook 'een heftige gebeurtenis' in het eigen leven of dat van iemand in de omgeving is voor ruim een derde van de respondenten een aanleiding geweest om de Bijbel open te slaan.

2.7 Met wie leest men de Bijbel?

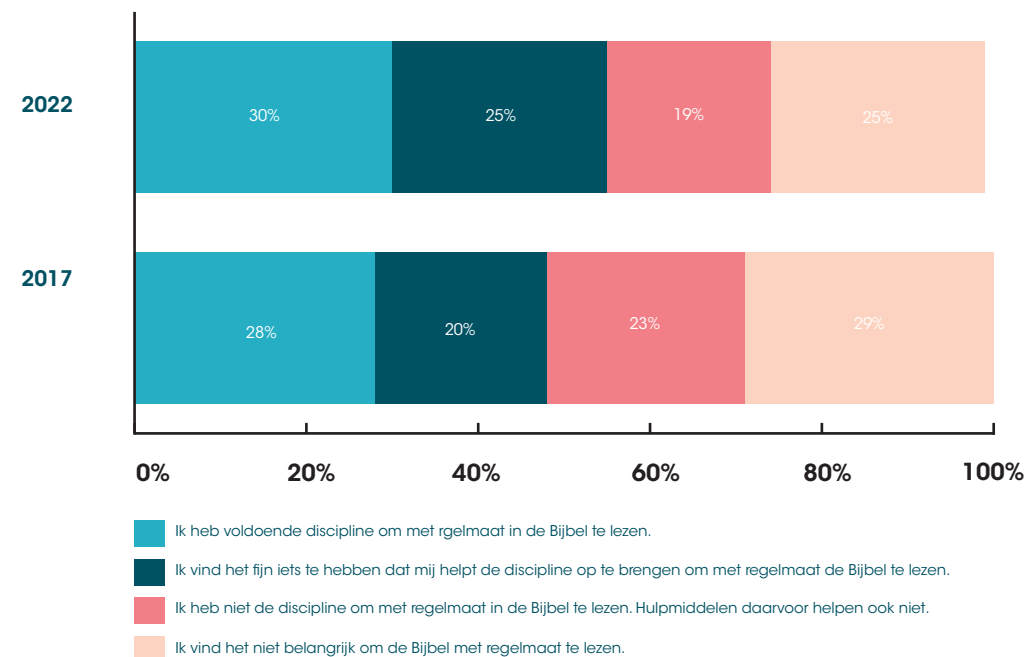

Vergeleken met 2017 zijn we minder vaak samen met anderen gaan lezen. De afname is vooral te herleiden naar kerkdiensten (69% -> 59%) en Bijbelkringen (34% -> 24%) – een ontwikkeling die wellicht verband houdt met het (gedeeltelijk) sluiten van veel kerken tijdens de coronapandemie, waarvan de nasleep ook nu nog voelbaar is. Maar ook het samen lezen thuis, met familie, vrienden, kinderen of kleinkinderen is opvallend genoeg afgenomen (58% -> 54% en 50% - 31%).

Als we naar het geheel kijken, schommelt de regelmaat en discipline waarmee de Bijbel wordt gelezen op een schaal van 0 tot 100 tussen de 40 en de 60 punten. De antwoorden verschillen echter sterk per segment. De radicaal actieve groep is het meest vasthoudend aan gewoontes en routines. Tevens zijn ze de groep die, ondanks dat ze al veel in de Bijbel lezen, dit graag nog vaker zouden willen doen (63), terwijl de liberaal passieve groep het meest tevreden is met het huidige leesgedrag (36).

Sinds 2017 zijn zowel de groep die zelf voldoende discipline heeft om de Bijbel te lezen alsook de groep die hier graag hulpmiddelen bij heeft licht gestegen.

2.8 Discipline Bijbelleesgedrag

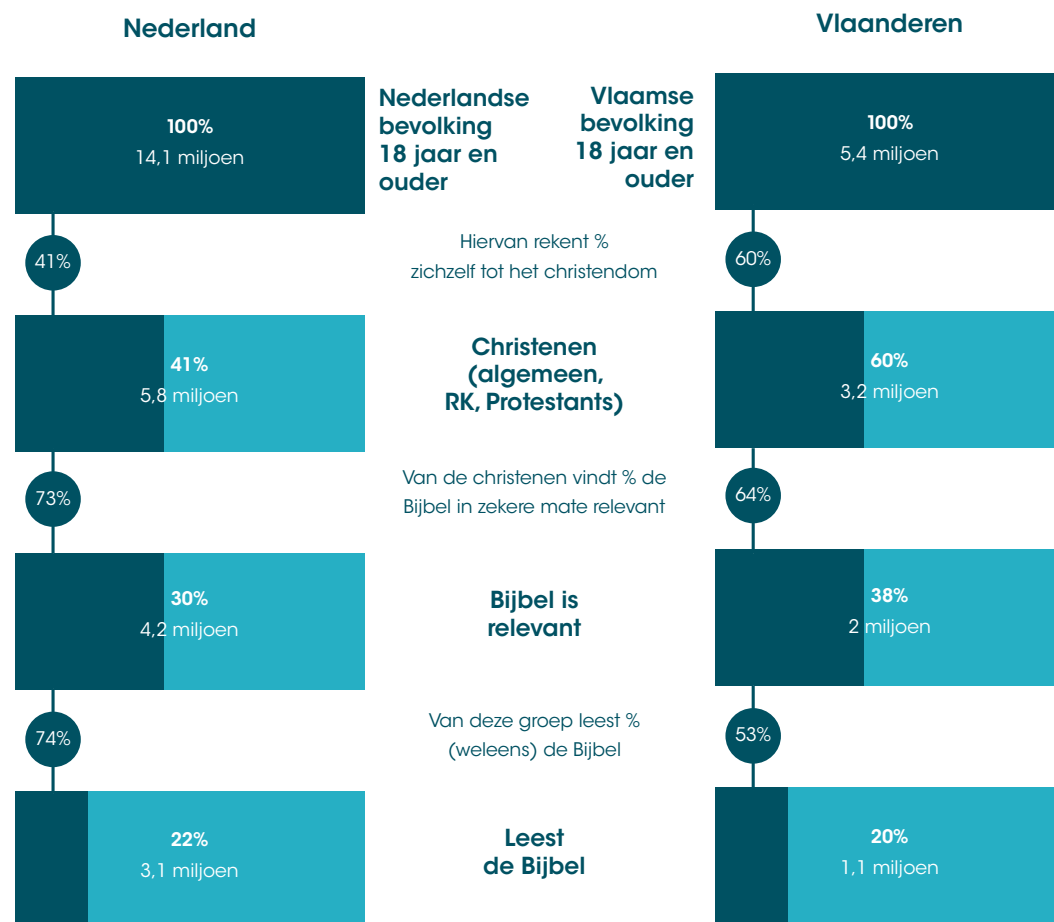

3. Nederland en Vlaanderen vergeleken

Het Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap werkt in twee landen, die elk hun eigen verhouding tot de Bijbel hebben. In Vlaanderen is het aandeel christenen relatief groter, maar de rol van de Bijbel voor deze groep verschilt duidelijk van de houding en praktijken van veel Nederlandse christenen.

Ook de behoeften en motivaties met betrekking tot de Bijbel laten verschillen zien. Nederlandse christenen kiezen vaker voor specifiek christelijke woorden of behoeften zoals 'op God vertrouwen' en 'Jezus leren kennen', terwijl in Vlaanderen de inspirerende levenslessen en de mooie verhalen in de Bijbel een grote rol spelen.

In beiden landen is de positieve impact van de Bijbel duidelijk: lezers ervaren de Bijbel als hoopgevend en stimulerend om zich in te zetten voor de naaste of de wereld om hen heen, en ze worden erdoor verrast en vinden antwoorden op hun vragen. In beide landen is er echter een grote groep – in Vlaanderen naar verhouding nog groter dan in Nederland – die de Bijbel niet of nauwelijks als bron voor hun geloof ervaart.

4. Uitdagingen en kansen

Dat de Bijbel zijn weg vindt naar miljoenen mensen in Nederland die op hun beurt de positieve impact van de Bijbel op hun leven benoemen, stemt ons als Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap hoopvol. Maar er blijven ook vragen en uitdagingen. De positieve ervaring van veel Bijbellezers maakt het des te treuriger en moeilijker te begrijpen dat een kwart van de christenen de Bijbel niet relevant vindt, en dat de helft er niet of nauwelijks in leest. Wat kunnen we betekenen voor de grote groep mensen die de relevantie van de Bijbel nog niet ervaart, of voor wie de Bijbel om andere redenen een gesloten boek is? Zijn Bijbellezers bereid om hun eigen enthousiasme over de Bijbel te delen? Welke pijnpunten ervaren zij zelf, en hoe kunnen christelijke organisaties en kerkelijke gemeenschappen hen hierin ondersteunen? En: hoe geven we antwoord op de roep om meer positieve aandacht voor de Bijbel?

Om te beginnen met de groep die nu al de weg naar de Bijbel vindt: bijna 50% van de christenen die de Bijbel relevant vinden, is bereid om hun kennis en enthousiasme te delen, of doet dat zelfs al. Van de christenen die de Bijbel niet (sterk) relevant vinden, staat een kwart er wel voor open om er meer over te leren. Hier liggen dus veel kansen!

Een andere uitdaging – en kans – ligt bij de groep die de Bijbel wel relevant vindt, maar er op dit moment niet of nauwelijks in leest. Als variaties op de thema's 'gebrek aan aanleiding' en 'ik weet niet hoe ik de Bijbel met mijn leven kan verbinden' voor zoveel mensen een reden zijn om de Bijbel dicht te laten, wat is dan nodig om aanleidingen te creëren en wél de brug te slaan tussen de Bijbeltekst en

de kleine en grote vragen van mensen in Nederland, anno 2022? Kan een nieuwe impuls aan het samen lezen met anderen, dat door de pandemie sterk onder druk is komen te staan, een deel van het antwoord vormen?

Ons leven speelt zich in steeds grotere mate in de digitale wereld af. Dat geldt ook voor Bijbellezers. Hoe kunnen we digitale middelen op zo'n manier inzetten dat we mensen ontmoeten waar ze zijn – op hun zoektocht naar hoop en perspectief, maar ook met hun tijdgebrek en hun vragen over tegenstrijdige of confronterende teksten?

In Matteüs 4:4 zegt Jezus, teruggrijpend op de woorden van Mozes uit Deuteronomium 8:3:

'De mens leeft niet van brood alleen, maar van ieder woord dat klinkt uit de mond van God.'

Vanuit die overtuiging blijven we als Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap naar kansen zoeken om de hoopvolle boodschap van de Bijbel dicht bij de mensen van nu te brengen. Dit onderzoek sterkt ons in de urgentie van ons werk, en geeft inzicht in behoeften en mogelijke middelen en wegen om onze missie uit te voeren.

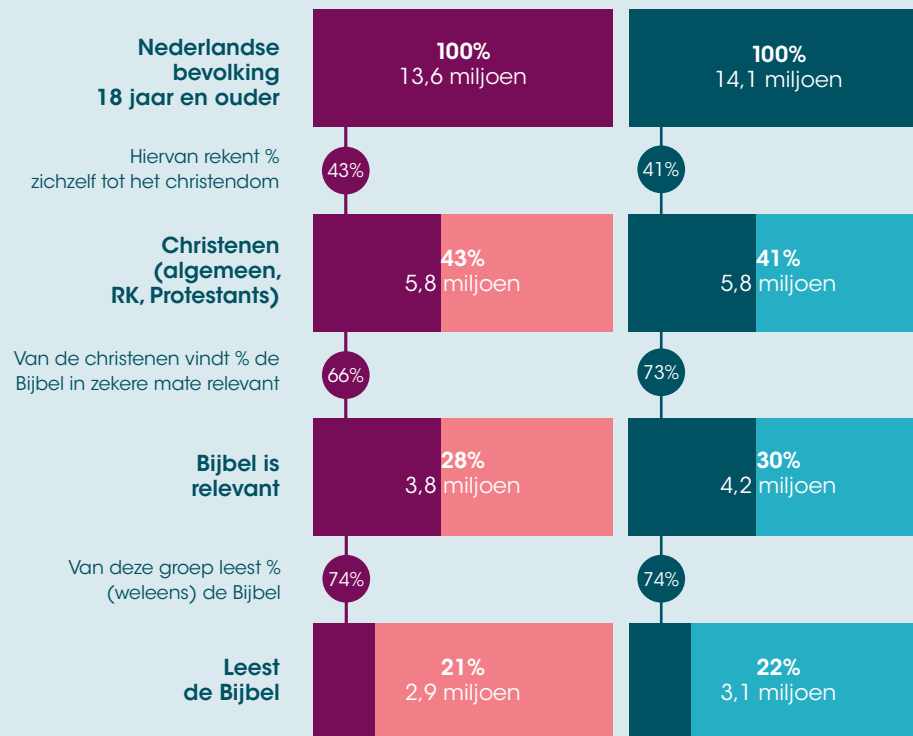
Bijbel gebruik in cijfers

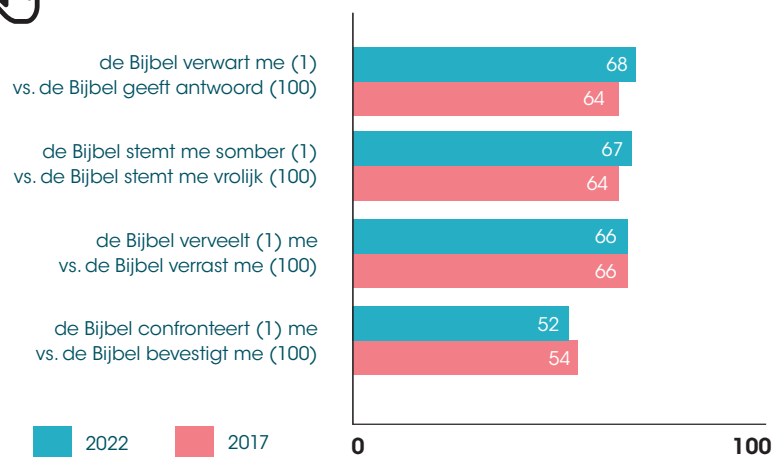
Minder
Nederlanders
die zich tot het
christendom
rekenen, maar
relevantie van
de Bijbel onder
deze groep is
licht gestegen

2017

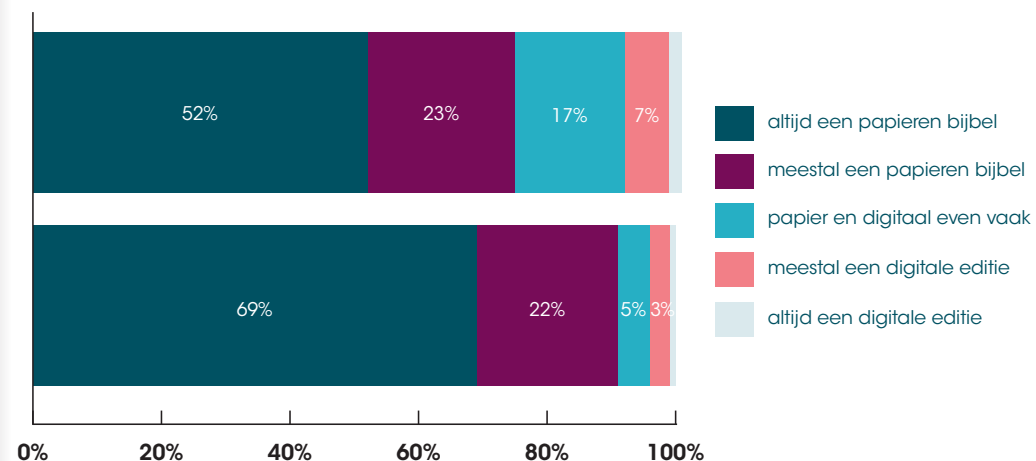
2022

Wat doet de Bijbel met zijn lezers?

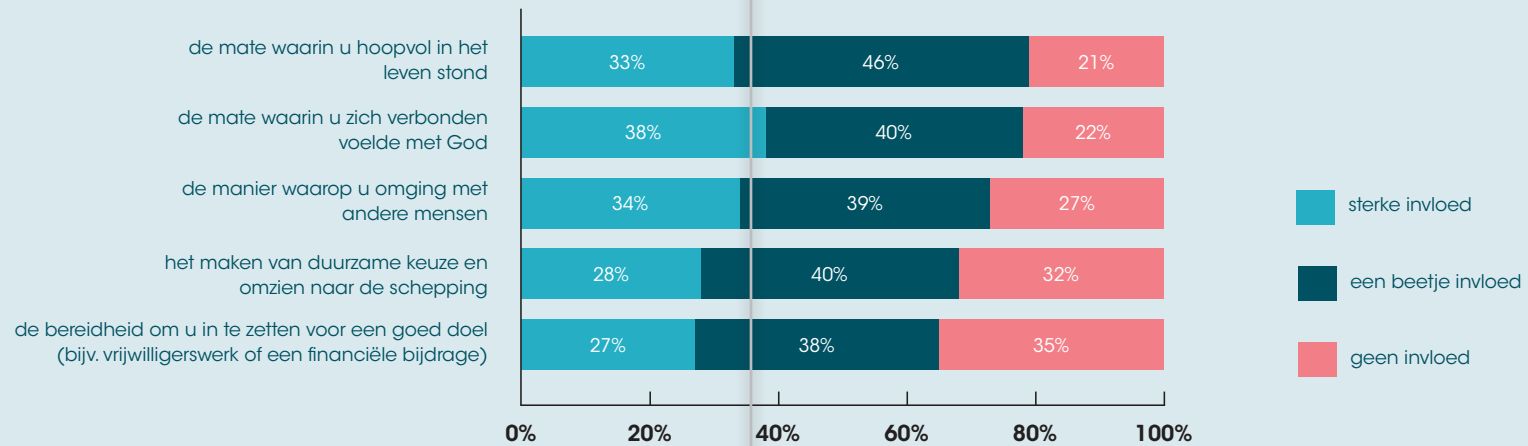

Gebruik papieren of digitale Bijbel

Impact van de Bijbel

Drivers bij het lezen van de Bijbel - wel Bijbellezers

Drivers bij het lezen van de Bijbel - niet Bijbellezers

Drempels bij het lezen van de Bijbel - wel Bijbellezers

Drempels bij het lezen van de Bijbel - niet Bijbellezers

Nederlands-Vlaams
Bijbelgenootschap

bijbelgenootschap.nl
bijbelgenootschap.be